

Ierakstītas vērtības, kas jā saglabā

Viena no būtiskajām zīmēm, kas apliecina piederību dzimtajai vietai, dzīvesvietai, kopienai, vienmēr bijis ģerbonis. Pēc Latvijas neatkarības atgūšanas arī pagasti veidoja savas heraldikas zīmes.

Atgādina par piederību

Bijušais Jaunpiebalgas novada vadītājs **LAIMIS ŠĀVĒJS** uzsver, ka pagasts ir ilglaiķīga vērtība, kas raksturo vietu, iedzīvotāju kopumu un vēsturiskās tradīcijas. “Kad veidojam Jaunpiebalgas ģerboni, Latvijā daudziem pagastiem tie jau bija. Iespējams, mūsdienu pagastus tos izveidot pamudināja Piebalgas kultūras svētki, kad katrs gribēja sevi parādīt. Kad 2009.gadā izveidoja novadu, tapa tā ģerbonis. Darba grupa ar speciālistiem lika domas kopā, bija garas diskusijas, un tapa oriģināls risinājums, kurā apvienoja abu pagastu intereses. Mākslinieks Laimonis Šēnbergs ir Zosēnu, Jaunpiebalgas pagastu un Jaunpiebalgas novada ģerboņu autors,” stāsta L.Šāvējs.

Novada un pagasta ģerbonis redzams karogs, kas plīvo pie pašvaldības administratīvās ēkas. Pagastu karogi plīvo aizvien. “Novada ģerboni izmantojām, kur likums atļāva. Tas prezentēja Jaunpiebalgu, bija pazīstams,” teic L.Šāvējs un uzsver, ka, kaut arī pēdējos gados cilvēki ir attāli-

nājušies cits no cita, dzīvo globālā pasaulē un daudziem ir mazāk svarīgi, kas notiek pagastā, ir jā saglabā vērtības, kas ir pagastos, jālepojas ar tām. “Ģerbonis atgādina par piederību,” saka jaunpiebaldzēns.

Apvienoja pagastu simbolus

Bijušā Pārgaujas novada trim pagastiem – Raiskumam, Stalbei un Straupei - katram ir savs ģerbonis. “Kad izveidoja novadu, Stalbei nebija sava ģerboņa. Ģerbonis – tā ir piederība, ar ko sevi identificēt. Tas ir būtiski ikvienam cilvēkam. Pirms veidot novada ģerboni, tādā tapa Stalbes pagastam. Iesaistījās ieinteresēti cilvēki, tika daudz diskutēts par pagasta vērtībām, pieaicinājām speciālistus, un arī Stalbes pagastam ir savs ģerbonis ar dzērveni ceļu krustojumā. Raiskumam ir ozollapa, Straupei – vēsturiskais. Novada ģerboni veiksmīgi tika apvienoti simboli no katra pagasta ģerboņa,” stāsta bijušais Pārgaujas novada vadītājs **HARDIJS VENTS** un piebilst, ka Pārgaujas novada ģerbonis noteikti ir viens no oriģinālākajiem bijušo novadu ģerboņiem. Visiem pagastiem tika izsūti karogi ar ģerboni. Tapa logo, ko izmanto uzņēmēji preču zīmei.

“Svētku gājienos novada karogs tika nests pa priekšu, tad katra pagasta iedzīvotāji un kolektīvi gāja aiz sava. Visos svētkos pie skatuves goda vietā bija pagastu un novada karogi. Pie tiem daudzi fotografējās,” stāsta H.Vents un uzsver, ka ģerbonim ir jābūt perso-

niskam, tam jārada un jāapliecina piederības sajūta.

“Ģerbonis, karogs - tas ir kas daudz vairāk, daudz dziļāks nekā vienkārši kādi simboli, kuri tiek apstiprināti. Ikvienam piederība ir ļoti svarīga. Tā jāstiprina,” saka H.Vents.

Savs pagasts ir svarīgs

Cēsu novada Amatas apvienības vadītāja **ELITA EGLĪTE** sarunās ar novadniekiem mudināja ikvienu padomāt par sava pagasta simboliem, savu ģerboni.

“Cilvēki turpinās dzīvot Zaubē, Nītaurē, Skujenē, Amatā un Drabešos, un viņi aizvien būs zaubēnieši, nītaurieši, skujenieši, nevis cēsnieki. Būs skolas, kolektīvi, dažādi svētki, kur būs iespēja būt pašiem. Citiem pagastiem, pilsētām ir ģerboņi, kāpēc lai nebūtu tiem, kam to vēl nav,” saka E.Eglīte.

Viņa atceras, ka savulaik, kad tika veidots Amatas novada ģerbonis, šķitīs, kur gan to izmantos. “To ar lepmumu izmantoja, kad kaut kur aizbrauca, tas bija identitātes apliecinājums – pašiem savs karogs ar ģerboni,” stāsta bijušā novada vadītāja un piebilst, ka ģerboni izmantoja visos sadarbības projektos.

No pieciem bijušā novada pagastiem tikai Skujenei ir savs ģerbonis. E.Eglīte atgādina, ka pagasti izveidojās 1994.gadā, līdz 2000.gadam pašvaldībām bija ļoti daudz darāmā un uzdevumu: laukos notika zemes reforma, privatizācija, tika likvidētas kopsaimniecības, bija jārisina svarīgi nākotnes jautājumi. Pagastos iedzīvotāji par identitātes jautājumiem

UZZIŅAI

Gerbonis saskaņā ar heraldikas nosacījumiem ir izstrādāts atsevišķs apzīmējums vai apzīmējumu kopums, kas ietverts noteiktā formā un reprezentē īpašnieku. Rietumeiropā pirmie ģerboņi parādījās jau viduslaikos. Mūsdienās savī ģerboņi ir valstīm, to pārvaldes institūcijām, pašvaldībām, juridiskām personām, piemēram, izglītības iestādēm un biedrībām, un arī privātpersonām.

Latvijas pagastiem ģerboņi kļuva svarīgi pēc 1990. gada administratīvās reformas. Savi apstiprināti ģerboņi ir Cēsīm, Vaives, Veselavas, Jaunpiebalgas, Zosēnu, Inešu, Vecpiebalgas, Dzērbenes, Taurenas, Kaives, Skujenes, Raunas, Drustu, Raiskuma, Stalbes, Straupes pagastam. Ģerboņus pēc 2009.gada administratīvi teritoriālās reformas izstrādāja visi astoņi mūsdienu novadi.

neinteresējās. “Arī šodien ir daudz sarežģītu jautājumu, bet tos nevar salīdzināt ar to laiku, kad bija jādomā par primārām vajadzībām. Tagad ir gan resursi, gan iespējas. Katra identitāte izaug no laika un apstākļiem, attīstības. Cilvēkiem tagad ir svarīgs savs pagasts, tas viņus vieno, viņus interesē pagasta nākotne, viņi sevi ar to identificē,” viedokli pauž E.Eglīte.

Pašiem jāstiprina identitāte

Liepas pagastam nav oficiāli reģistrēta ģerboņa. Taču ikdienā liepēnieši izmanto kādreiz izstrādāto, kurā ir liepa un trīs ķieģeļi. “Atceros, tas 90.gadu vidū stāvēja pagasta priekšsēdētāja kabinetā. Vai nu tolaik nešķīta svarīgi

ģerboni apstiprināt, vai nebija neviena, kurš to izdara, jo bija neatliekamākas lietas, nezinu. Grāmatā par Liepu ielikām neoficiālo pagasta ģerboni,” stāsta Liepas pagasta bibliotēkas vadītāja **BENĪTA SAUSIŅA** un piebilst, ka nezina, kurš ir tā autors, kā ģerbonis tapis, nav arī apraksta. Kad izveidoja novadu, nevienam nebija intereses, lai pagastam būtu savs ģerbonis, toreiz tika stiprināta novada identitāte.

“Liepā ir aktīvu cilvēku kopiena, pagasta ģerboņa izstrādes rosināšana varētu būt viens no tās darbiem. Vai nu vairāk uzzināt par neoficiālo, vai izstrādāt jaunu,” pārdomās dalās B.Sausiņa un uzsver, ka pēdējos gados liepēnieši ir kļuvuši aktīvāki, Liepas vārds kļūst aizvien pazīstamāks, jo paši pagasta ļaudis ar lepmumu stāsta par vietu Latvijā, kur tik daudz unikāla. □

Noteikumi jāievēro

Likuma “Par pašvaldībām” 21. pants paredz, ka pašvaldības dome drīkst noteikt pilsētas, novada vai pagasta simboliku, saskaņojot to ar Latvijas Valsts Heraldikas komisiju. Veidojot jaunizveidotā novada ģerboni, tiešā veidā nedrīkst izmantot nevienu no pastāvošajiem apstiprinātajiem un reģistrētajiem ģerboņiem. Tomēr par pamatu drīkst izmantot kādu no līdzšinējiem ģerboņiem, mainot heraldiskās krāsas, mainot vai pievienojot ģerboņa figūras, ieviešot heraldiskus lauzumus. Ir atļauts arī apvienot vairākus jau apstiprinātus ģerboņus, kā arī veidot pilnīgi jaunu. Iesniegums par ģerboņa reģistrāciju jāiesniedz Kultūras ministrijā, tam jāpievieno ģerboņa apraksta projekts un ziņas par ģerboņa īpašnieku, var pievienot arī ģerboņa attēla projektu. Pēc iesnieguma saņemšanas Kultūras ministrija informāciju nosūta Valsts Heraldikas komisijai izvērtēšanai. Komisija izvērtē iesniegto ģerboņa apraksta un attēla projektu atbilstību heraldikas prasībām, kā arī to māksliniecisko risinājumu. Pirms pašvaldības ģerboņa reģistrācijas tā apraksts tiek nosūtīts Valsts

prezidentam parakstīšanai. Pašvaldība var pieņemt saistošos noteikumus, kuri regulē pašvaldības simbolikas lietošanu. □

Ģerbonim ir individuāls raksturs, ja kopiespāids, ko tas atstāj, atšķiras no kopiespāida, kādu atstāj jebkurš cits reģistrēts ģerbonis.

Avots: Ģerboņu likums

Lappusi sagatavoja **SARMĪTE FELDMANE**

Projektu finansē Mediju atbalsta fonds no Latvijas valsts budžeta līdzekļiem

MAF
Mediju atbalsta fonds

KOMENTĀRS

Jāatrod vienojošais un īpašais

RAMONA UMBLIJA, Valsts heraldikas komisijas priekšsēdētāja vietniece administratīvajos jautājumos, komisijas atbildīgā sekretāre, mākslas vēsturniece:

- Pagasts ir mazākā teritoriālā vienība. Latvijā ir 497 pagasti. Daudziem ir savi ģerboņi. Ar ģerboni var iezīmēt pagastu, tas ir identitātes zīme. Ikdienai der preču zīmes, logo, bet heraldika liek pacelties virs ikdienas. Ģerboņa radīšana rosina organizēties sabiedriskajai domai, cilvēkiem jānāk kopā, jādomā, kas pagastā ir vienojošais, kas ir tas unikālais, individuālais, ar ko izcēlies, lepoties.

Ne jau zīmējums ir primārais, vispirms ir jāvienojas par vērtībām, vai tās ir abstraktas, vai tā ir flora un fauna, kas konkrētajam pagastam īpaša, bet jāreķinās, ka visos pagastos ir upes, ezeri, ozoli un liepas. Jādomā par īpašo, tad jāatrod heraldiskais vizuālais attēls.

Ja pagastam ir ģerbonis, to var likt karogā, karogu uzvilkt mastā pie mājas. Amatnieki to var likt uz suvenīriem, uzņēmēji var izmantot kā identitātes zīmi. Kultūras ministrijā ir Ģerboņu reģistrs. Par katru ģerboni ir stāsts, kāpēc tas ir tieši tāds. Reģistrs pieejams arī internetā.

Kad cilvēki sanāk kopā un meklē vienojošo, unikālo, bieži vien atklājas daudz interesanta. Ģerboni var iekļaut abstraktas vērtības, heraldikā ir

daudz simbolu, kas tās apzīmē. Cilvēki saka, ka to nesapratīs, bet parasti atbild, ka tas ir ļoti labi. Ja jautā, tad var izstāstīt.

Daudziem žēl, ka novadu ģerboņi ir jau vēsture. Ir vienošanās ar Kultūras ministriju, ka ģerboņi nepazūd, tie paliek katalogos ar piebildi, līdz kuram laikam bija spēkā esoši. Tos aizvien var izmantot suvenīros - ģerbonis uz suvenīra kā jaunāko laiku vēstures apliecinājums. Jaunie novadi aicina ieteikt idejas ģerboņiem. Sabiedrība esam tik saskaldīta, ka atrast kopīgo nebūs viegli. Jāsāk ar savu vērtību apzināšanu, jāatrod vienojošais. Kad tas noformulēts vārdos, iesaistās mākslinieki, kurš pārzina heraldikas valodu un to attēlo zīmējumā. □